

ANVENDT FÆNOMENOLOGI

PROMUSA

23. oktober 2015

Erik Christensen

erc@timespace.dk

erik@hum.aau.dk

Overblik

1. HVAD ER FÆNOMENOLOGI?
2. FÆNOMENOLOGISK UNDERSØGELSE, BESKRIVELSE OG TOLKNING
3. LYTTESTRATEGIER: BESKRIVELSE OG ANALYSE AF IMPROVISATIONER
4. SIGNIFIKANTE ØJEBLIKKE I IMPROVISATIONER

Musik

GIM - body listening

Turina: *Tyrefægterens bøn* 2'55

Improvisationer:

Herr G, patient i coma 1'45

Herr P, palliativ patient 1'20

Jack, dement klient 1'55

Edward, autistisk dreng 2'15 + 1'35

Julie, anorektisk klient 2'50

1. Det lysner over agres felt,
hvor sløve plovspand kravle,
det sortner over Store Bælt
med sol på kirkegavle.

2. Velkommen i vor grønsværsstol
blandt grøftens brombærranker!
O, det gør godt at slikke sol
igen på disse banker!

3. Vel rækker høstens solskin kort,
men rønnens bær står røde.
Alleens linde blegner bort,
men vildvinsranker gløde.

4. Vel! Ræk mig da, o efterår,
en gravensten, som smager
af bækken ved min faders gård
og mulden i hans ager.

5. Og bag mig, sol, og blød mig, regn!
Jeg plukker mine nødder
og trasker langs et brombærhegn
med plovmuld under fødder.

6. Og det er al den jord, jeg har,
og alt hvad jeg begærer.
Jeg håber, det går an, jeg ta´r,
hvad mine såler bærer.

Ludvig Holstein 1915

I.1 HVAD ER FÆNOMENOLOGI?

Fænomenologi er aktiv undersøgelse af verden

Fænomenologi er et forsøg på direkte beskrivelse af vores oplevelse

(Merleau-Ponty 2002:VII)

1.2 FÆNOMENOLOGI: NYSGERRIGHED OG FORUNDRING

Fænomenologi er en metode til at opdage ubemærkede aspekter af verden

Fænomenologi er en praksis der udvikler sig.
Man lærer fænomenologi ved at praktisere fænomenologi

Fænomenologisk undersøgelse
afdækker rigdommen og kompleksiteten
i menneskers oplevelse og vækker forundring

Merleau-Ponty 2002:XV; Clifton 1983:29; Ihde 2007:203; Thøgersen 2004:32

I. 3 FÆNOMENOLOGISKE FILOSOFFER

Husserl (1859-1938)

Bevidsthed

Heidegger (1889-1976)

Verden

Merleau-Ponty (1908-61)

Krop

I.4 MUSIKFÆNOMENOLOGER

Thomas Clifton (1935-78)

Den entusiastiske opdager

Lawrence Ferrara (*1949)

Den pragmatiske researcher

Don Ihde (*1934)

Den reflekterende filosof

2.1 FÆNOMENOLOGISK UNDERSØGELSE, BESKRIVELSE OG TOLKNING

Syv retningslinier

1. Suspender de tilvante holdninger (Husserl)
2. Indtag en fænomenologisk undersøgende holdning

2.1 FØRSTE FÆNOMENOLOGI: MUSIKFOKUSERET BESKRIVELSE

3. Udfør og beskriv variationer af perceptionen
4. Sørg for intersubjektiv sammenligning
5. Fokuser på den musikalske tidsbevidsthed
- et felt af nærvær (Husserl)

Hukommelse - Nu - Forventning (Retention, NU, Protention)

2. I ANDEN FÆNOMENOLOGI: HERMENEUTISK TOLKNING

6. Inkluder livsverdenen i undersøgelsen
(Heidegger)

7. Brug kroppen som udgangspunkt og vedvarende
basis for undersøgelsen (Merleau-Ponty)

2.2 KROPSLIG TOLKNING: BODY LISTENING

1. Siddende
2. Liggende
3. Individuel bevægelse
- 4 Interaktiv bevægelse

Musik - Turina: *Tyrefægterens bøn* 2'55

2.3 BODY LISTENING

Helen Bonny: GIM-program *Imagery*

Ravel: <i>Introduction and Allegro for Harp and Strings</i>	10'30
Copland: <i>Appalachian Spring</i>	9'45
Tjajkovskij: <i>Symphony no. 4, Scherzo</i>	5'30
Respighi: <i>The Birds (The Dove)</i>	4'30
Turina: <i>La Oracion del Torero</i>	8'55

3.1 DEN ENKLE LYTTESTRATEGI: INTENSIV LYTNING

TRE ÅBNE LYTNINGER

1. Lyt. 2. Lyt en gang til.

Tal sammen to og to om hvad I har hørt

3. Hør musikken igen,

lyt efter noget som den anden har hørt.

Dialog igen, derefter fælles opsamling af alle ideer

MÅLRETTEDE LYTNINGER 4-5-6...

Stil et enkelt og klart spørgsmål til hver lytning

Dialog og fælles opsamling efter hver lytning

3. 2 INTENSIV LYTNING - opsummering

1-2. Åbne lytninger: *Hukommelse og ejerskab*
Dialog: *Bevidstgørelse og verbalisering*

3. *Orientering mod uopdagede aspekter af musikken*
Dialog: *Respekt, interesse, nysgerrighed*
Opsamling: *Ligestilling af alle observationer*

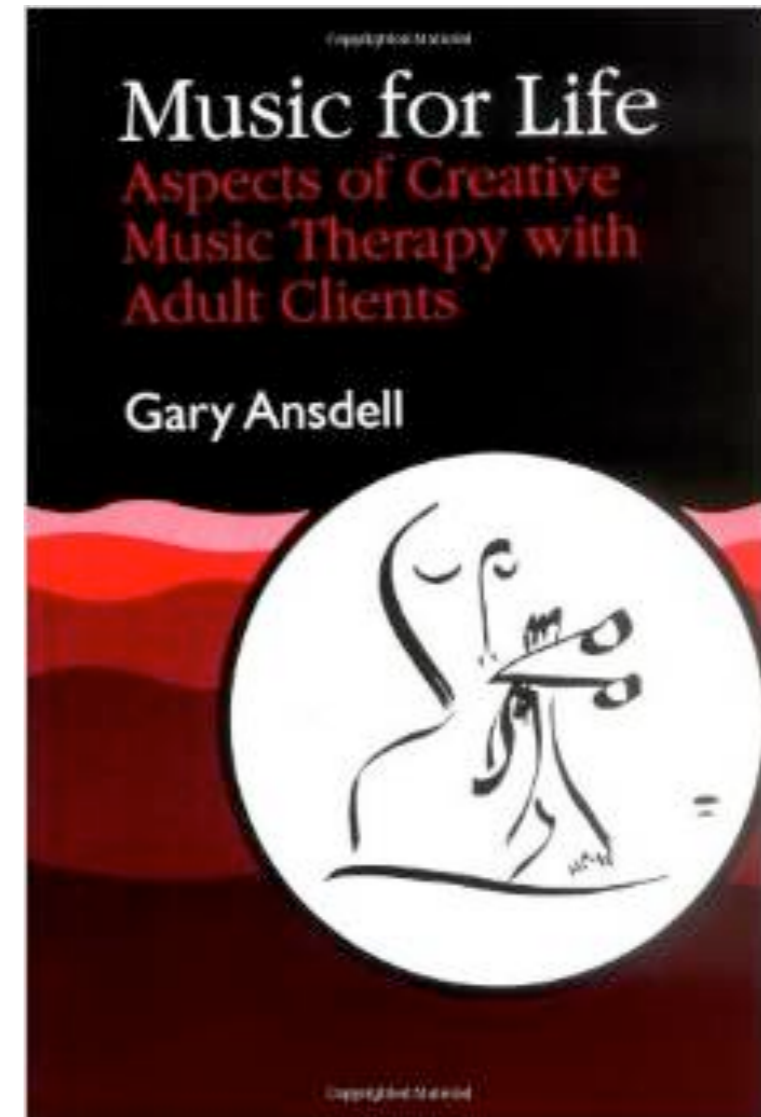
4-5-6. *Fænomenologiske variationer:*
Musikfokuserede beskrivelser
og hermeneutiske tolkninger

*Musikterapeutisk
improvisation*

Patient i coma

Herr G

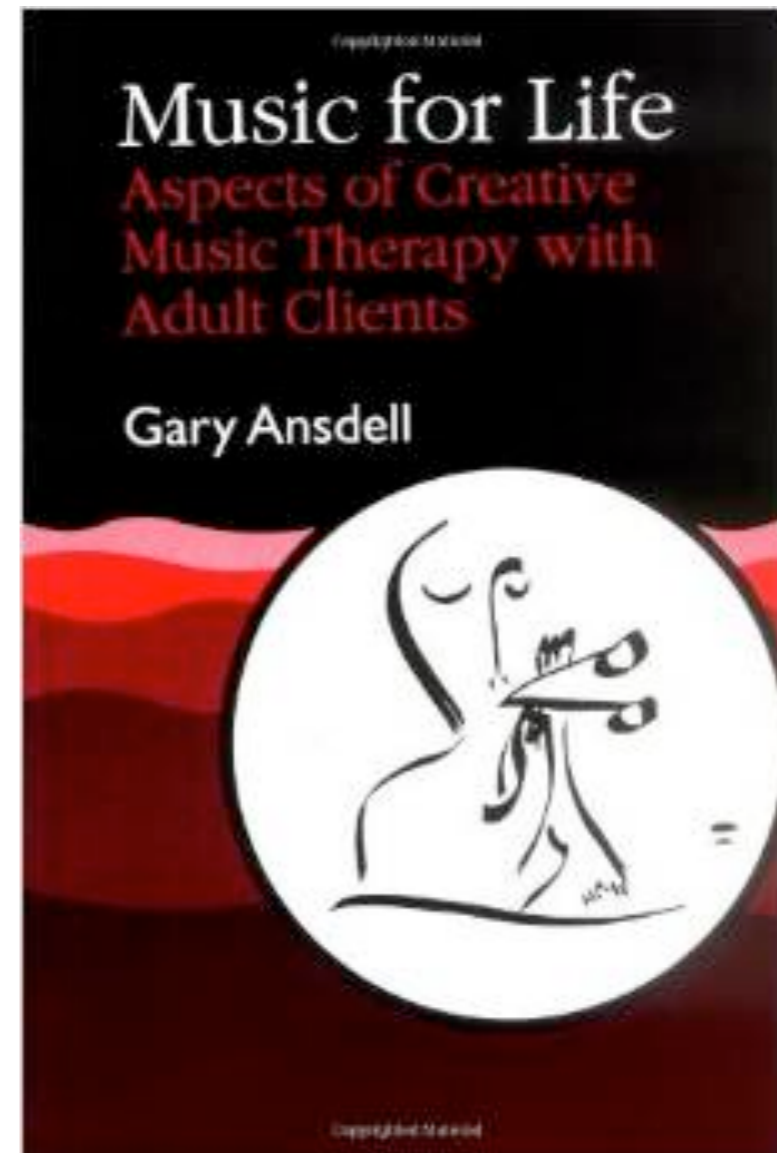
CD skæring 7: 1'45

Ansdell, G. (1995). *Music for Life.
Aspects of Creative Music Therapy with Adult Clients*

*Musikterapeutisk
improvisation*

Palliativ patient, 67 år
Herr P
CD skæring 11: 1'20

3.3 LAWRENCE FERRARA'S LYTTTESTRATEGI

(Musik: Edgar Varèse: Poème électronique)

1. Åbne lytninger

2a. Lyt efter lyden i sig selv

2b. Lyt efter hvordan lydene forbinder sig med hinanden

3. Lyt efter musikkens mulige betydninger

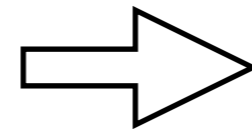
4. Lyt efter indikationer på oplevet livsverden:
værdier, livssyn og realiteter

5. Flere åbne lytninger

Ferrara 1984

3.4 EVEN RUUDS MODIFIKATION AF FERRARAS LYTTESTRATEGI

Trin 1: Åbne lytninger

Improvisation: Jack 1'55

Trin 2a: Lyt efter lyden i sig selv. "Det kan blive en forbløffende oplevelse at høre lyd som ren lyd", skriver Ruud (1990 p. 229).

Trin 2b: Strukturelt niveau. Lyt efter struktur og opbygning af musikken, og lyt efter musikalske forbindelser mellem de udøvende.

Trin 3: Semantisk niveau. Lyt efter hvad de musikalske udsagn udtrykker eller betyder, og lyt efter betydninger i relationen mellem de udøvende.

Trin 4: Pragmatisk niveau. Lyt efter improvisationens terapeutiske virkning og hvad improvisationen kan betyde i forhold til et behandlingsforløb (p. 227)

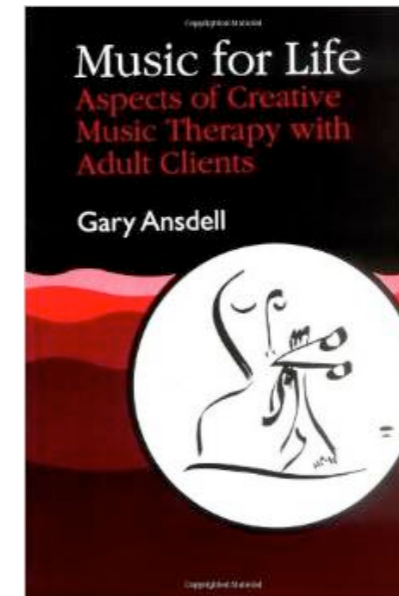
Trin 5: Flere åbne lytninger

Even Ruud 1990

3.4 Vi anvender Even Ruuds lyttestrategi på improvisation med dement patient, 65 år

Jack

Ansdell CD skæring 18: 1'55

Patient spiller en-tone horn, høj tone (E)

*Terapeut spiller en-tone horn, dybere tone (A)
og klaver med venstre hånd*

3.5 MICHELE FORINASH'S MODIFIKATION AF FERRARAS PROCEDURE TIL BESKRIVELSE AF TERAPISESSION

1. Klientens baggrund og psykosociale historie
2. Den aktuelle terapisesession
3. Syntax: Analytisk beskrivelse af den musik der blev spillet
4. Lyden i sig selv i rummet hvor terapien fandt sted
5. Semantik: Terapeutens oplevelse af betydning
6. Ontologi: Bevidsthed om klientens livsverden
7. Metakritisk evaluering af den fænomenologiske metode

Michele Forinash & David Gonzalez (1989)
A Phenomenological Perspective of Music Therapy

3. 6 MICHELE FORINASH:

Fænomenologi i klasseundervisning - Lyttestrategi

1. Åben lytning
2. Lyt efter struktur og syntax
3. Lyt efter lyden i sig selv

4. Lyt efter semantik: Betydningen af terapiesessionen
5. Lyt efter ontologi: Edwards livsverden
6. Afsluttende åben lytning

Forinash (2000). On listening to Edward
Nordic Journal of Music Therapy 9 (1), 83-96.

Bidrag til artikelserie, "Dialogues on the study of Edward"

3.6 Forinash's valg: Improvisation med *Edward*

Autistisk dreng,
5 1/2 år

➔ *Session 1: 2'15*

Paul Nordoff &
Clive Robbins (1977)
Creative Music Therapy, p. 23-36

Billede: Ikke Edward

3.6 Forinash's valg: Improvisation med *Edward*

Autistisk dreng,
5 1/2 år

➔ *Session 9: 1'35*

Paul Nordoff &
Clive Robbins (1977)
Creative Music Therapy, p. 23-36

Billede: Ikke Edward

3.7 GRO TRONDALEN: LYTTESTRATEGI

Analyse af improvisationer til klinisk-praktisk brug

(med småt:
til forskningsformål)

1. Kontekst
2. Åbne lytninger - Body listening
3. Musikalsk struktur
4. Musikalsk betydning

(5. pragmatisk virkning)
(6. horisontalisering)

7. Åbne lytninger - Body listening

(8. fænomenologisk
matrix)

9. Diskussion

Trondalen 2007

4.1 SIGNIFIKANTE ØJEBLIKKE

Improvisationer:

Gro Trondalen og *Julie* - anorektisk patient, 25 år

Betydningsfuld session udvælges sammen med klienten

Tre eksperter lytter uafhængigt af hinanden til CD, noterer vigtige øjeblikke i improvisationen.

De episoder som identificeres af alle tre, kaldes signifikante øjeblikke og udvælges til analyse

Trondalen 2004:36-38

4.2 Vi lytter efter signifikante øjeblikke

1. Åben lytning
2. Åben Body listening
3. Åben lytning med transskription
4. Lyt igen: *Hvor sker der noget særligt?*
5. Dialog

Gro Trondalen: Improvisation med *Julie* 2'45

Terapeut spiller klaver

Klient synger og spiller trommer

4.3 Signifikante øjeblikke klip af improvisationer

Gro Trondalen 2004

- Ansdell, G, (1995). *Music for Life*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Clifton, T. (1983). *Music as Heard. A Study in Applied Phenomenology*. New Haven: Yale University Press.
- Darnley-Smith, R. & Patey, H.M. (2007) *Musikterapi*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Ferrara, L. (1984). Phenomenology as a Tool for Musical Analysis. *Musical Quarterly* 70 (3), 355-373.
- Forinash, M. and Gonzalez, D. (1989). A Phenomenological Perspective of Music Therapy. *Music Therapy* 8 (1), 35-46.
- Forinash, M. (2000). On Listening to Edward. I have to wait for the moment that I'm doing the music to figure out what the meaning is. *Nordic Journal of Music Therapy* 9 (1), 83-96..
- Ihde, D. (2007). *Listening and Voice. Phenomenologies of Sound*. Second edition. Albany, NY: State University of New York Press.
- Ihde, D. (2012). *Experimental Phenomenology*. Second Edition (2012). Albany, NY: State University of New York Press.
- Merleau-Ponty, M. (2002). *Phenomenology of Perception*. Translated by Colin Smith. Second edition. London: Routledge Classics.
- Nordoff, P. & Robbins, C. (1977). *Creative Music Therapy*. New York: The John Day Company.
- Ruud, E. (1990). *Musikk som kommunikasjon og samhandling. Teoretiske perspektiv på musikkterapien*. Oslo: Solum forlag.
- Thøgersen, U. (2004). *Krop og fænomenologi. En introduktion til Maurice Merleau-Pontys filosofi*. København: Academica.
- Trondalen, G. (2004). *Klingende relasjoner*. PhD-afhandling, Norges Musikkhøgskole.
- Trondalen, G. (2007). A Phenomenologically Inspired Approach to Microanalyses of Improvisation in Music Therapy. In Wosch, T. & Wigram, T. (Eds.) *Microanalysis in Music Therapy*. London: Jessica Kingsley Publishers.

